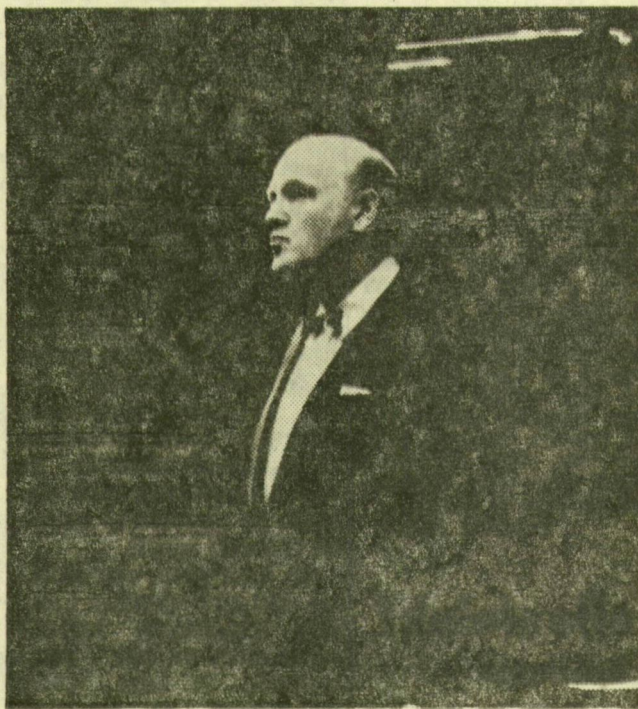

Richter zongoraestje

Rendkívüli koncert a Szegedi Nemzeti Színházban

Ajándékba kapta, ajánlékba adta a filharmónia Szvjatoszlav Richter szerda esti szegedi koncertjét. A világhírű szovjet zongoraművészt Ukrajnából jövet jugoszlávai turnéra útutazóban sikerült egyetlen magyarországi hangversenyre, a szegedire megnyerni: Richter szerda este érkezett, s tegnap már Szabadkán állt közönség elé. Szegedi fellépését a Petőfi rádió egyenesben közvetítette a Nemzeti Színházból, ahová így a csütörtök esti televíziós műsor apparátusa mellé beköltözött a rádió stábj is. A váratlan alkalomra csupán merő szokásból helyezték el az előzetes utcai plakátokat, mire nyilvánosságra hozták Richter hangversenyét, már híre ment, s vékony papírszalaggal ragaszthatták át a hirdetményeket: minden jegy elkelt. A színház természetesen zsúfolásig megtelt, s bár „kevés” jegyet hoztak forgalomba, éppen annyit, amennyi férőhellyel maximálisan számolni lehetett — így is sokan rekedtek kívüli. Aki nekik viszont sikerült bejutniok, páratlan művészi élményben volt részüik: az alig másfél óra ünnepi hangulatban zajlott le, végigtombolta a közönség.

Ennek, a szerda estének programja nem azt a démoni erejű zongoristát ígérte, akiről ilyen és hasonló szuperlatívuszokban áradozva lehetett olvasni mindenfelé. Ennek a szerda estének programja a zene ifrikusát hozta közénk. Schubert fájdalmas poézisével, Mendelssohn intím „naplóköltésével” (*Lieder ohne Worte*), Chopin merengő nocturne-jével, Debussy laza harmóniákban villódzó színeivel (*Images I.*). A mesterségbeli tudás, amivel Richter képes behatolni a művek rejtett titkaihoz, s a világ legtermészetesebb folyamataként felszínre hozza, megvilágítja azokat — egyenesen lenyűgöző. Távol minden fellengzős pátoztól, a zene logikáját közvetíti, bámulatos érzélményességgel, sallangtalanul, tisztán. Ha máskor, másoknál

Somogyi Károlyné felvétele

Szembentűnik a csillogó technika, a bravúr, Richternél nem vesszük észre, vagy ha egy lélegzetelállító futam láttán mégis, a kifejezést szegényesnek találjuk, az az ember érzése, a virtuozitás önmagában semmit sem mond, ennél jóval többről van szó. Példás fegyverről, arányérzéről, mértékleteségről, művészi alázatról. Seholy felületesség, magamutogatás, öncélúság, etűdszerűség. Richter bizonyítja, az igazi hangszeres technika elválaszthatatlan a zenei felkészültségtől, nem a szem látványosságának, de a hangok megszólaltatásának, minőségének művészete — látványosság csak ezen belül van, egészen más jelentést tartalmaz. Schubert posthumus c-moll szonátája negyedik tételének könnyed lebegése, Debussy *Reflets dans l'eau* és *Mouvement épizódja* az *Images* sorozatból iskolapéldája a zenei tartalmában, mondanivalójában feltáruló látványosságának.

szembentűnik a csillogó technika, a bravúr, Richternél nem vesszük észre, vagy ha egy lélegzetelállító futam láttán mégis, a kifejezést szegényesnek találjuk, az az ember érzése, a virtuozitás önmagában semmit sem mond, ennél jóval többről van szó. Példás fegyverről, arányérzéről, mértékleteségről, művészi alázatról. Seholy felületesség, magamutogatás, öncélúság, etűdszerűség. Richter bizonyítja, az igazi hangszeres technika elválaszthatatlan a zenei felkészültségtől, nem a szem látványosságának, de a hangok megszólaltatásának, minőségének művészete — látványosság csak ezen belül van, egészen más jelentést tartalmaz. Schubert posthumus c-moll szonátája negyedik tételének könnyed lebegése, Debussy *Reflets dans l'eau* és *Mouvement épizódja* az *Images* sorozatból iskolapéldája a zenei tartalmában, mondanivalójában feltáruló látványosságának.

Hangzáskultúrája, billentéstechnikája külön tanul-

mány lehetne. A hang, amit megfog a zongorán, a halatlan természetességgel működő, mesterséges mechanizmus, melynek szigorúval életre kelti a zene betűlelmét, a hangot. Csak egyféle színben szólhat, az odaillőben. A futamnak célja van, a kísérő szólamoknak rendeltetése, a vezető dallamnak ragyogása; az egészen egyszerre érzélmény töltése és ökonómia. A zenei gondolatokon belül fegyver, rend uralkodik, s látnivaló a szerzői szándék is, ami összeköti, irányítja, vezeti a szólamokat. Richter azáltal verbéli pianista alkat, hogy úgy gondolkodik a zenében, mint akinek egyetlen lehetséges kifejezési formája, megnyilvánulása a zongorázás. Tehát zenében gondolkodik, a zongora közvetítésével — és nem fordítva. Innen játéknak egyszerűsége, frissessége, mondandójának mélysége, művészetének csodálatos gazdagsága. Azt mondják, hallották már gyengén is játszani. Bizonyos, nem gépzene, rendkívüli természetességgel muzsikál, s így a pillanatnyi diszpozíció nála maradandóbb nyomokat hagy. A természetesség azonban a legrokonszenvesebb emberi tulajdonság, következésképp a legrokonszenvesebb művészi tulajdonság is. Talán ezért — mert játéknak szubsztanciája a természetesség — tartják korunk egyik legcsengetőbb művészeinek.

Halljuk-e még Szegeden? Legközelebb júliusban jön Magyarországra.

Nikolényi István

Új acélöntő mű

Az Özdí Kohászati Üzemekben — a régi lemezor helyén — épül az évi 325 000 tonna kapacitású folyamatos acélöntő mű. A korszerű berendezés segítségével több munkafolyamatot elhagynak, és a lecsapolt acélt azonnal bugákba öntik. Ez a technológia igen gazdaságos. Az új folyamatos acélöntő műben a tervek szerint 1973-ban kezdik meg a termelést.

Füstölés a Portiról

Ha az elárusító mélyen a szemébe néz, és lehajol a pult mögött, két teendője lehet. 1. Harisnyáját igazítja. 2. Portit keres. A második változathoz megint két feltevel szükséges: szimpatikus legye — és egyedül a boltban. A Porti bizalmi áru. A luxuscikkeknek abból a fajtájából, melyeknek hiány-cikk-jellege kölcsönözött luxus-bélyegét. Egyszerű kis cigarettacsomag, amivel szolid ára dacára még reprezentálni is lehet.

Az előkelőség látszatának fontos őrzetében manapság is sluk a cigaretta. Beszélgetések közben nincs lefegyverzőbb gesztus egy-egy elegáns kinált Kentnél, Philip Morrisnál, Marlborónál, de a belső zsebből diszkrétan kiemelt Portival sem ég le az ember. A finom ember finom cigarettát használ, a finom cigarettát a választékos ízlés dícséri. A választékos ízlés pedig nincs ingyen, a választék mértékével egyenes arányban kaesint a pénz-

tárcára. S lévén az igények növekvőben, a filléres cigaretták minősége pedig — valamilyen titkos kór hatása? — csökkenőben, egy-egy közepes képességű dohányos is a rá jutó nemzeti jövedelem mind tekintélyesebb hányadát költi a füstszűrőkre. A családi háztartások egyensúlyát kikezdő nikotínéhség (az elvonókúra vézna eredményeit leszámítva) egyetlen praktikus orvosság: a Porti. Becses hosszúságú, nemcsak filteres, nemcsak márkás kollektívával szívható azonos élvezettel — de az ára is szolid. Az Astorok, Memphisek, Stuyvesantok egy-ötöde-egyhatoda lenne.

Ha lenne. De nincs. Először — állítólag — keveset rendelkezett belőle, nem számítottak ekkora népszerűsége. Most meg az újabb szerződés aláírását halogatják a külkereskedelmiek. Biztosan nem dohányosok...

L. N.

Játék, muzsika, művészet — gyerekeknek

Telt ház. Csillogó gyerekszemek kereszttüzében a pódium. Elvezik a játékot. Kitalálják a soros idézetből a vers címét, eldöntik, melyiknek szebb a zenéje és mondják együtt: „Fehér már az utca...” Csokit kap a legügyesebb és már újra fűlelnak, áhítatos csendben. Arany János, Szabó Lőrinc, Petőfi verseire, a könnyes-vidámságú Móricz-novellára.

Mindez tegnap délután történt a Bartók Béla Művelődési Központban. Margittay Ági, a Szegedi Nemzeti Színház tagja mutatta be irodalmi összeállítását általános és középiskolás gyere-

Mindenki fóruma

A közlekedéssel kapcsolatos kérdések legnehezebbjéhez érkezünk, ezek a most következő sorok arról szólnak, miként lehetne az alapjaiban jó szervezésű szegedi autóbusszközeledést valóban, vagy legalábbis megközelítően jóvá tenni a gyakorlatban. Aki válaszol: Káttay Ferenc, a 10. Volán osztályvezetője. Ez a kérdés ugyanis főként a Volánra, a Volán dolgozóin múlik.

Rendszerezesebb ellenőrzés

Úgy tűnik ugyanis, hogy most a munkafegyver megcsiszálása még fontosabb is a lakosságot megfelelően kiszolgáló autóbusszközeledéshez, mint az új járművek beszerzése. Ahogy például az 54-es számú választókerületben Vismayosky Zsigmond megfogalmazta: mikor akadályozzák már meg, hogy egyes járatok egész egyszerűen kimaradjanak a forgalomból?

A kis központok irányító-munkáján igen sok múlik. Mivel ezeknek nincs sem URH, sem szolgálati telefonösszeköttetésük a központtal és egymással, ezek beszerzése, felszerelése egyelőre meghaladja a Volán anyagi lehetőségeit, marad megoldásként az eddigieknél szigorúbb és rendszerezesebb ellenőrzés, melyet a tömegközlekedési szakcsoport véggez. A fiatal irányító-személyzetet pedig megfelelő kiképzésben, továbbképzésben részesítik.

A súlyos gépkocsivezetőhiány (jelenleg 120 autóbusszvezetővel van kevesebb Szegeden) kiegyensúlyozása-

ra járművezetésre jogosult műhelybeli dolgozókat és oktatótisztakat is a kormány mellé ültettek az elmúlt hónapokban, s esetenként a tehérforgalomtól is vezényeltek át sofőröket. Utóbbiak azután igazán nem ismerték a helyi közlekedésben oly fontos menetrendi fegyelmet. Ami biztató: sikerült az autóbusszvezetők számára mostanra olyan bérezést kialakítani, ami a korábbinál sokkal vonzóbb, s ennek hatására november óta megállt a flunktuáció.

Mindenki panaszkodik

Sokat panaszkodnak az utasok a Volán alkalmazottainak magatartására. Jogosan. Bár igen érdekes: az autóbusszok személyzete a tarjání vonalakon sokkal jobban szeret dolgozni, mint az újszegedi 40-esen. Az újszegediek még mindig drágálják az autóbusszt, pedig nekik március 31-ig még kedvezményük is van. Le kell szögezni: az autóbusszarifát az Árhivatal szabja meg, országos érvénnyel. Mint ahogy a só vagy a cukor árának, valamennyi hatósági árának megállapítása az erre hivatott állami szerv feladata, nem helyi ügy, s ilyen értelemben nem is vitatéma.

A kérdés másik oldala: igaz, hogy egy autóbusszjegyre 2 forint, ám akinek bérlete van, annyit utazhat vele, hogy egy útja akár csak 20 fillérébe kerülhet. Ez joga, s ebben senki nem akadályozhatja meg Jelenleg mintegy 21 ezer bérletes

autóbusszutas van Szegeden, ami a hivatalos szóró szerint 1,5 millió utasszámot jelent. Csupán a nyugati iparkörzetbe 9 ezer ember jár bérlettel.

Csupán két új autóbussz

Ami a közlekedés fejlődésének másik, s tegyük hozzá, objektív feltételét illeti: 1972-re 9 új autóbussz forgalomba helyezését tervezte a 10. Volán, s minden valószínűség szerint mindössze kettőt kapnak. Ez bizony szomorú perspektíva.

Néhány más autóbussztéma is terítékre került a kérdés-felelek kapcsán. Nevezetesen kiderült, hogy míg az utak tisztántartása a tanács dolog, a közúti törvény értelmében a várakozás jeleit mint tulajdonosnak, a Volánnak kell takarítani. Jó lenne tapasztalni is.

Voltak, akik panaszkodtak, hogy az autóbusszok házuk előtt járatják a motort, mások fedett váróhelyekre tartának igényt, a 69. számú választókerületből Pepsik István a tarjáníak ama kívánságának adott hangot, hogy este 11 óra után is legyen még egy buszjárat. Ezekre a válasz, hogy mások, mint ahogy most van, nem lehet megoldani a kérdést. A városban lakással sajnos együtt járnak a kellemetlen zajok; fedett váróhelyre városi közlekedésben nincs szükség, túl költséges lenne, el sem férne a szűk utcában; éjszaka oly kevés utasa volna az autóbussznak, hogy több lenne a költség, mint a bevétel.

Nyírfaliget

ÚJ FILMEK

Lengyel film. Rendezte Andrzej Wajda. A forgatókönyv Jarosław Iwaszkiewicz 1932-ben írt elbeszélése nyomán készült. Operatőr Zigmunt Samoiluk. Szereplők: Daniel Olbrychski (Bolesław), Olgierd Lukaszewicz (Stanisław), Emilia Krakowska (Malina).

Aki a Hamu és gyémánt vagy a Tűzkép csata után Wajdáját keresi ebben a filmben, úgy tűnik, reménytelen vállalkozásba fog a Nyírfaliget másfajta film. A világhírű rendező, aki legjellegzetesebb műveiben mindig a mai világ arcát kereste-kutatta, szenvedélyesen vizsgálva a kor és az

ember konfliktusait, kapcsolatait, ebben a filmjében a mesék, a legendák, szinte azt is mondhatnánk, a mítoszok világához tér vissza. A Nyírfaliget nem egyszerűen lengyel történet, hanem lengyel mítosz. Valami, aminek olyan mélysége-távlata van, mint a régiek ősi történetének, mint Thomas Mann kútjának a József és testvéreinek. Mint amikor Picaud megmutatja, hogy ő is tud úgy rajzolni, mint a régiek, mint bárki a festők, a művészek közül, valahogyan úgy csinálhatta ezt a filmet Wajda, belefeledkezve a történet rejtélyességébe és igazságába.

A Nyírfaliget szimbólum, de valószínűleg egyben. Erdész háza körül terül el; karesú fái és párák levegője a film egyik legfontosabb alkotóeleme. Ebbe a házába érkezik haza egy svájci szanatóriumból az erdészhez, a Bolesławhoz, bátyjához Stanisław, a tudósbajos fiú. Tudja, hogy betegsége utolsó stádiumába érkezett; meghalni tért haza. Bátyja, aki remek, egészséges férfinak látszik, már nem lovagol, mint régen, zongoráját is eladta. A ház gyászol. Aztán Stanisław megtalálja a sírt és ott van a nyírfaligetben, néhány lépésre a háztól. Bolesław felesége nyugszik benne. Később Stanisław találkozik egy lánnyal, Malinával, szintén néhány lépésre a háztól, aki ugyanazt a buja életet él képviseli, mint a mítoszok ósaszonyal. S még egy fontos szereplő: Bolesław szigorú, komoly kislánya, akit apja esténként arról vallat sírva, hogy mit csinált anyuka, amikor apa nem volt otthon, ugye éne-

kelt és táncolt a bácsival, aki akkor mindig eljött a házhoz. A szigorú szőke kislány egy szót sem szól, kezeli, amikor apja arra kéri, öljele át, szinte élettelenül hullnak az ágyra.

Ahogy előrehalad a film, ahogyan a néző rabjává válik Wajda zárt világú színes képeinek, a szinte festményeszerűen komponált filmkockáknak, úgy nőnek ezek a figurák egyre nagyobb, mítikusabbá, a cselekmény úgy válik egyre inkább meseszzerűvé. Amikor Stanisław meghal, s az aszszonyok mossák-virrasztják, mintha a középkori festők Pietáit látnák, olyan képkelkkel rajzolja elénk Wajda a megrázó jeleneteket. Ráadásul mindez úgy, hogy a tárgyi világ, amelyben a cselekmény játszódik, egy csöppet sem archaisztól: a századvég és a harmincas évek keverednek benne. De a régebbi időket semmi sem idézi.

S ez a mítikus történet mégsem idegen a máttól és Wajda eddigi filmjeinek világától. A rendező — ezzel kapcsolódik a Nyírfaliget munkássága egészéhez — önvizsgálatot tart és arra a kérdésre keresi a választ, milyenek a lengyelek. A Nyírfaliget a lengyel önvizsgálat filmje, s nem is jelentéktelen filmje. Meséről, mítoszból beszélünk eddig. Hozzátehetjük, a Nyírfaliget vers is, vagy éppen zenemű, ha tetszik, egy Chopin-zongoradarab.

A három kitűnő színész — tökéletesen megértve a rendező szándékait — stílusban és játékban nagyszerűen növelte naggyá a film figuráit.

Ü. L.